

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№4(4)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 134 sahifa,
22-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Pedagog kadrlar tayyorlashda microteaching metodining tashkiliy asoslari va uni samarali qo'llash mexanizmlari.....	10
Abdiqayumova Malika	
Ijtimoiy pedagogik faoliyatning bolalarning moslashuv ko'nikmalarini shakllantirishdagi o'rni	14
Abdullayeva Yulduz Qurbon qizi, Xudayberdiyeva Zilola Azamat qizi	
Talabalarning og'zaki nutqini interfaol usullar yordamida rivojlantirish	18
Atamirzayeva Ezoza	
English Language Barriers Among Rural Ecotourism Guides in Uzbekistan	22
Aminova Asilaxon Sobir qizi	
Совершенствование методов обучения студентов эффективному управлению временем на основе тайм-менеджмента.....	25
Уразова М. Б., Абатова У. Б.	
Zamonaviy ta'limda innovatsion pedagogik texnologiyalarning o'rni va samaradorligi	30
Xurramova Dilso'z Baxtiyor qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin asosida ta'limni tashkil etishning pedagogik ahamiyati.....	33
Gaipova Akjunis Qayratovna	
Bo'lajak o'qituvchilarda o'zini o'zi tashkil etish tushunchasi va uning pedagogik mohiyati.....	37
Alimov Bekzod Nematovich	
O'qituvchilarning uzluksiz kasbiy rivojlanish tadbirlarini maktab darajasida boshqarishning integratsiyalashgan yondashuvi	41
Ahadova Mushtariybonu Akmal qizi	
Talabalarning tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishda innovatsion yondashuvlar	48
Xurramova Sanobar Mahmatmurod qizi	
Pedagogical Integration as a Factor of Humanization in Professional Teacher Education	53
Yusupova Mukhabbat Anatolyevna	
Yoshlarda iqtisodiy tafakkur shakllanishida etnik muhitning ta'siri.....	58
Erkinova Sevara Najmiddin qiz	
Innovative Approaches to Teaching English in Higher Education: a Methodological Study	61
Gulsara Khakimova	
Bo'lajak pedagoglarda kognitiv faollikni rivojlantirishda neyropedagogika asoslari.....	63
Hikmatova Jamila Fatox qizi	
Maktabgacha yoshdagi aqli zaif bolalarning eshituv idrokini rivojlantirish texnologiyalari.....	68
I. S. Xamrayeva, Nuriddinova Muxayyo Ishxodjayevna	
Badiiy matn asosida nutqiy ko'nikmalar va ijodiy tafakkur integratsiyasini ta'minlash metodikasi	73
Jo'rayeva Sevinch Abdialim qizi	
Etnopedagogik muhitda maktabgacha katta yoshdagi bolalarning nutqini rivojlantirish.....	77
Murodova Farangis G'anisherovna	
Malaka oshirish jarayonida muammoga asoslangan o'qitish vositasida MTT tarbiyachilarining 4K ko'nikmasini rivojlantirish texnologiyasi	81
Ravshanova Xafiza Komilovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida xalq og'zaki ijodi vositalaridan (ertak, maqol, qo'shiq, afsona, doston va boshqalar) foydalanishning nazariy asoslari, xalqaro va milliy tajribasi	85
Tog'ayeva Munisa Muxammadiyevna	
Akademik ko'nikmalarni rivojlantirish asosida kelajakdagi o'qituvchining kasbiy kompetensiyasini shakllantirish	89
Tursunova Elmira Ulug'bekovna, Rayimova Mushtariy Raup qizi	
Sensor integratsiya autizm spektori buzilishi bo'lgan bolalarning xulq-atvor va hissiy holatiga ta'siri.....	91
Xamidova Muyassar Polsaidovna, Abdullayeva Muslima Shovkat qizi	

Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining mantiqiy fikrlashini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	96
<i>Xoshimova Dilobar Kuchkarovna, Nortosheva Dildora Orif qizi, Avazmurodova Mehribon Sharif qizi</i>	
Инновационная методика нравственного воспитания в начальных классах: подход межпредметной интеграции	101
<i>Улугмуродова Шохсанам</i>	
Shaxs o'z-o'zini anglashining ijtimoiy-psixologik jihatlari	105
<i>Bobonazarov Oybek Shoyim o'g'li</i>	
Samarqand arxitektura-qurilish instituti va shahar infratuzilmasi rivojlanishi o'rtasidagi bog'liqlik (1950–1990yy).....	108
<i>Abulqosimova Dildora Asrorovna, O'ralov Sodiqjon</i>	
Tabiatshunoslik darslarida steam yondashuvi asosida ta'limni tashkil etish metodlari	111
<i>Gulnora Narmatova Tojiyevna</i>	
AI-Mediated Coil in Oral English Teacher Education: a Didactic Model for Developing Intercultural Communicative Competence.....	115
<i>Mukhammadiyeva Khalima Saidakhmadovna</i>	
Pedagogik faoliyatda kasbiy stress jarayonining ijtimoiy psixologik xususiyatlari	119
<i>Xotamova Madinabonu Iloxomjon qizi</i>	
Pedagogik mahorat fani asosida bo'lajak o'qituvchilarning refleksiv ko'nikmalarini rivojlantirish texnologiyalari.....	123
<i>Xurramova Mohidil Baxtiyorovna</i>	
Bo'lajak kutubxonachilarda ilm-fanga oid bilimlarni o'zlashtirish malakasini shakllantirish	126
<i>O'rozov Abdurasul Norboyevich</i>	
Методологические подходы к развитию духовно-творческого потенциала детей младшего школьного возраста	130
<i>Хасанова Гулшод Касимовна</i>	

SAMARQAND ARXITEKTURA- QURILISH INSTITUTI VA SHAHAR INFRATUZILMASI RIVOJLANISHI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK (1950–1990YY)

Abulqosimova Dildora Asrorovna

Samarqand davlat tibbiyot universiteti
Ijtimoiy va gumanitar fanlar kafedrasida assistenti

O'ralov Sodiqjon

Samarqand davlat tibbiyot universiteti
Farmatsiya fakulteti 1-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada Samarqand arxitektura-qurilish institutining 1950-1990 yillar oralig'ida Samarqand shahar infratuzilmasi rivojlanishiga qo'shgan hissasi tahlil qilinadi. Institut tomonidan tayyorlangan muhandis-arxitektorlar va quruvchilar shaharsozlik jarayonlarida, turar joy qurilishi, transport tizimi hamda ijtimoiy infratuzilma rivojida muhim rol o'ynagan. Tadqiqot natijasida ta'lim muassasasi va shahar rivojlanishi o'rtasidagi uzviy bog'liqlik ochib beriladi.

Kalit so'zlar: arxitektura, qurilish, infratuzilma, shaharsozlik, muhandislik, Samarqand, urbanizatsiya, oliy ta'lim.

Abstract: This article analyzes the contribution of the Samarkand Institute of Architecture and Civil Engineering to the development of infrastructure in the city of Samarkand during the period 1950-1990. Engineers, architects, and builders trained by the institute played an important role in urban development processes, residential construction, transport system development, and social infrastructure. The study reveals the close relationship between the educational institution and urban development.

Key words: architecture, construction, infrastructure, urban planning, engineering, Samarkand, urbanization, higher education.

Аннотация: В данной статье анализируется вклад Самаркандского архитектурно-строительного института в развитие инфраструктуры города Самарканда в период 1950-1990 годов. Подготовленные институтом инженеры-архитекторы и строители сыграли важную роль в градостроительных процессах, жилищном строительстве, развитии транспортной системы и социальной инфраструктуры. В результате исследования раскрывается взаимосвязь между образовательным учреждением и развитием города.

Ключевые слова: архитектура, строительство, инфраструктура, градостроительство, инженерия, Самарканд, урбанизация, высшее образование.

KIRISH

XX asrning ikkinchi yarmida Samarqand shahrining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi tezlashib, urbanizatsiya jarayoni kuchaydi. Aholi sonining ortishi, yangi turar-joy massivlarining qurilishi va sanoat infratuzilmasining kengayishi yuqori malakali qurilish muhandislari va arxitektorlarni talab qildi. Shu ehtiyojni qondirishda Samarqand arxitektura-qurilish instituti muhim rol o'ynadi.

Institut shaharsozlik va qurilish sohasida zamonaviy bilimlarga ega mutaxassislar tayyorlash orqali Samarqand shahrining infratuzilma rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatdi. Shu sharoitda Samarqand arxitektura-qurilish instituti shahar infratuzilmasini rivojlantirishga xizmat qiluvchi asosiy kadrlar tayyorlovchi markaz sifatida shakllandi. Institut arxitektura, qurilish muhandisligi, shaharsozlik va loyihalash yo'nalishlarida mutaxassislar tayyorlash orqali Samarqand shahrining rejalashtirilgan rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatdi. Bitiruvchilar shahar qurilish tashkilotlari, loyiha institutlari va ishlab chiqarish korxonalarida faoliyat yuritib, yangi infratuzilma obyektlarining yaratilishida ishtirok etdilar.

Mazkur davrda shahar rivojlanishi faqat qurilish hajmining ortishi bilan emas, balki sifat jihatdan ham o'zgarishlar bilan xarakterlanadi. Ko'p qavatli uylar, mikrorayonlar, maktablar, shifoxonalar va madaniy markazlar qurilishi shahar hayotining yangi bosqichini boshlab berdi. Bu jarayonda ilmiy asoslangan loyihalash va muhandislik yechimlari muhim ahamiyat kasb etdi [2,48-50 b].

Shuningdek, institut faoliyati faqat ta'lim berish bilan cheklanmay, ilmiy-tadqiqot ishlari orqali ham shaharsozlik muammolarini hal etishga xizmat qildi. Qurilish materiallarining mustahkamligi, seysmik xavfsizlik, shaharni rejalashtirish tamoyillari va ekologik muvozanat masalalari bo'yicha olib borilgan izlanishlar amaliyotda qo'llanildi. Umuman olganda, 1950-1990 yillar oralig'ida Samarqand arxitektura-qurilish instituti va Samarqand shahar infratuzilmasi o'rtasidagi bog'liqlik uzviy va o'zaro ta'sirli jarayon sifatida shakllandi. Shu bois ushbu mavzuni o'rganish shaharsozlik tarixini va ta'lim tizimining amaliy ahamiyatini chuqurroq anglash imkonini beradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot tarixiy-tahliliy, qiyosiy va tizimli yondashuvlar asosida amalga oshirildi. Arxiv hujjatlari, shahar qurilish rejalari, institut o'quv dasturlari va ilmiy manbalar o'rganildi. Shuningdek, Samarqand shahrining 1950-1990 yillardagi urbanistik rivojlanish bosqichlari tahlil qilindi. Strukturaviy-funksional metod yordamida institut faoliyati va shahar infratuzilmasi o'rtasidagi bog'liqlik aniqlashtirildi. Avvalo, tarixiy-tahliliy metoddan foydalanildi. Ushbu metod yordamida 1950-1990 yillar oralig'ida shaharsozlik jarayonlari bosqichma-bosqich o'rganilib, Samarqand shahrining kengayishi, yangi turar-joy massivlarining qurilishi va infratuzilma obyektlarining shakllanishi tahlil qilindi. Shu asosda institut faoliyatining tarixiy rivojlanish bilan uyg'unligi aniqlashtirildi. Shuningdek, qiyosiy-tahlil usuli qo'llanilib, Samarqand arxitektura-qurilish institutining bitiruvchilari va boshqa hududlardagi muhandislik ta'lim muassasalari tayyorlagan mutaxassislar faoliyati solishtirildi. Bu yondashuv orqali institutning shahar infratuzilmasini rivojlantirishdagi o'ziga xos o'rni va samaradorligi aniqlab berildi ^[1,33-38 b].

Strukturaviy-funksional metod yordamida institutning ichki tuzilmasi, fakultetlar faoliyati, o'quv dasturlari va ishlab chiqarish bilan hamkorlik tizimi o'rganildi. Bu metod institutning qanday qilib shaharsozlik uchun zarur bo'lgan muhandis kadrlarni shakllantirganini tushunishga yordam berdi.

Statistik va tavsifiy yondashuv orqali qurilish hajmlari, tayyorlangan mutaxassislar soni, yirik infratuzilma loyihalari va ularning amalga oshirilish bosqichlari umumlashtirildi. Bu esa institut faoliyatining real natijalarini baholash imkonini berdi. Bundan tashqari, interdisipliner yondashuv ham qo'llanildi, ya'ni tarix, arxitektura, muhandislik va shaharsozlik fanlari kesishmasida tahlil olib borildi. Bu yondashuv tadqiqotning ilmiy asoslan-ganligini kuchaytirib, muammoni keng kontekstda o'rganish imkonini yaratdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, Samarqand arxitektura-qurilish instituti bitiruvchilari Samarqand shahrining qurilish va rejalashtirish jarayonlarida asosiy mutaxassis kuch sifatida faol ishtirok etgan. Ular turar-joy massivlari, yo'l infratuzilmasi, jamoat binolari, sanoat obyektlari va ijtimoiy inshootlarni loyihalash hamda qurishda muhim rol o'ynagan. 1950-1990 yillarda shahar kengayishi natijasida yangi mikrorayonlar, ko'p qavatli uylar va ijtimoiy infratuzilma obyektlari barpo etildi. Bu jarayonda institutda tayyorlangan muhandislar zamonaviy qurilish standartlarini joriy etishga harakat qilgan. Shu bilan birga, ilmiy izlanishlar asosida qurilish materiallaridan samarali foydalanish va seysmik xavfsizlik masalalari ham rivojlantirilgan.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, ushbu davrda Samarqand shahrida yangi mikrorayonlar, ko'p qavatli turar-joy binolari, maktablar, bolalar bog'chalari, shifoxonalar va madaniyat markazlari barpo etilgan. Bu infratuzilma obyektlarining loyihalaniishi va qurilishida institut bitiruvchilari yetakchi muhandis va loyiha tashkilotchilari sifa-tida faoliyat yuritgan. Natijada shahar hududi kengayib, rejalashtirilgan urbanistik tuzilma shakllana boshlagan ^[1,105-108 b]. Shuningdek, tadqiqot natijalari shuni ham ko'rsatadiki, institutda shakllangan ilmiy-texnik bilimlar qurilish sifatini oshirishga sezilarli ta'sir ko'rsatgan.

Xususan, seysmik barqarorlikni ta'minlash, qurilish materiallaridan samarali foydalanish va muhandislik kommunikatsiyalarini modernizatsiya qilish yo'nalishlarida amaliy natijalarga erishilgan. Bu esa shahar infra-tuzilmasining uzoq muddatli barqarorligini ta'minlashga xizmat qilgan. Yana bir muhim natija shuki, Samarqand arxitektura-qurilish instituti bitiruvchilari nafaqat qurilish sohasida, balki shahar boshqaruvi va rejalashtirish tizimida ham faol ishtirok etgan. Ular loyiha institutlari, qurilish trestlari va shaharsozlik tashkilotlarida yetakchi lavozimlarni egallab, strategik qarorlar qabul qilish jarayonida qatnashgan. Shu bilan birga, markazlashgan rejalashtirish tizimi sharoitida ayrim innovatsion loyihalarni joriy etish jarayoni sekin kechgan bo'lsa-da, mavjud imkoniyatlar doirasida samarali natijalarga erishilgan. Natijada Samarqand shahrining infratuzilmasi bosqich-ma-bosqich modernizatsiya qilingan va tizimli rivojlanish yo'liga o'tgan.

Mulohaza shuni ko'rsatadiki, institut va shahar infratuzilmasi o'rtasidagi bog'liqlik ikki tomonlama xarakterga ega bo'lgan: bir tomondan, shahar rivoji mutaxassislarga bo'lgan ehtiyojni oshirgan bo'lsa, ikkinchi tomondan, institut ushbu ehtiyojni qondirib, shahar taraqqiyotiga bevosita hissa qo'shgan.

Mulohaza sifatida shuni aytish mumkinki, institut va shahar infratuzilmasi o'rtasidagi bog'liqlik uzluksiz va o'zaro ta'sirli jarayon bo'lgan. Shahar rivojlanishi yangi mutaxassislar tayyorlashga ehtiyojni oshirgan bo'lsa, institut esa bu ehtiyojni qondirib, shahar taraqqiyotini ilmiy va amaliy jihatdan qo'llab-quvvatlagan. Mulohaza sifatida shuni ta'kidlash kerakki, 1950-1990 yillar davomida Samarqand shahrida amalga oshirilgan qurilish

ishlari rejalashtirilgan urbanizatsiya modeliga asoslangan bo'lib, bunda muhandis va arxitektorlarning roli juda katta bo'lgan. Aynan institutda tayyorlangan mutaxassislar shaharni zonalarga bo'lish, turar-joy massivlarini joylashtirish, transport yo'nalishlarini optimallashtirish kabi muhim shaharsozlik vazifalarini amalga oshirishda ishtirok etgan ^[56-68 b].

Shuningdek, institut ilmiy salohiyatining ortishi qurilish sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatgan. Qurilish materiallarining texnik xususiyatlarini o'rganish, seysmik xavfsizlikni ta'minlash va zamonaviy loyiha yechimlarini ishlab chiqish bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar amaliyotga tatbiq etilgan. Bu esa Samarqand shahrining tabiiy sharoitlarga mos, barqaror va xavfsiz infratuzilmasini shakllantirishga yordam bergan. Yana bir muhim jihat shundaki, Samarqand arxitektura-qurilish instituti bitiruvchilari nafaqat texnik mutaxassis sifatida, balki shahar rejalashtirish siyosatida ham faol ishtirok etgan. Ular shahar rivojlanish strategiyalarini ishlab chiqishda va yirik qurilish loyihalarini boshqarishda muhim rol o'ynagan. Biroq, o'sha davr tizimi markazlashgan bo'lgani sababli, ayrim loyihalarda mahalliy tashabbus va innovatsion yondashuvlar cheklangan bo'lishi mumkin. Shunga qaramay, mavjud sharoit doirasida institut o'zining ilmiy va amaliy vazifasini samarali bajargan.

Umuman olganda, mulohaza shuni tasdiqlaydiki, institut Samarqand shahrining infratuzilmasini shakllantirishda asosiy intellektual va professional tayanch bo'lib xizmat qilgan va uning ta'siri bugungi shaharsozlik tizimida ham sezilib turadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, Samarqand arxitektura-qurilish instituti Samarqand shahrining 1950–1990-yillardagi infratuzilma rivojlanishida asosiy ilmiy va kadrlar tayyorlash markazi bo'lgan. Institut faoliyati shaharsozlik jarayonlarini ilmiy asosda rivojlantirishga xizmat qilgan.

Tavsiyalar sifatida quyidagilarni keltirish mumkin: zamonaviy shaharsozlikda raqamli loyihalash texnologiyalarini joriy etish, ekologik barqaror qurilish tamoyillarini kuchaytirish, xalqaro tajribani o'rganish hamda amaliyot va ta'lim integratsiyasini yanada mustahkamlash zarur.

Xulosa sifatida aytish mumkinki, institut faoliyati faqat ta'lim berish bilan cheklanmagan, balki u ilmiy tadqiqotlar va amaliy loyihalar orqali shahar infratuzilmasining sifat jihatdan o'sishiga xizmat qilgan. Ayniqsa, seysmik xavfsizlik, qurilish materiallari sifatini oshirish va shaharni rejalashtirish tamoyillarini takomillashtirish bo'yicha erishilgan natijalar muhim ahamiyat kasb etgan. Bu jarayonlar Samarqand shahrining barqaror urbanistik rivojlanishiga asos bo'lgan.

Shuningdek, institut va shahar o'rtasidagi uzviy bog'liqlik ikki tomonlama rivojlanish modelini shakllantirgan: shahar ehtiyoji mutaxassislar tayyorlashni kuchaytirgan bo'lsa, institut esa o'z navbatida shaharni rivojlantirish uchun zarur ilmiy va amaliy kadrlarni yetkazib bergan. Kelgusida shahar infratuzilmasini yanada rivojlantirish uchun bir nechta muhim yo'nalishlarga e'tibor qaratish lozim.

Birinchidan, zamonaviy raqamli shaharsozlik texnologiyalarini (GIS, BIM va smart city tizimlari) ta'lim jarayoniga keng joriy etish zarur. Bu mutaxassislarning loyiha ishlab chiqish va boshqarish ko'nikmalarini oshiradi.

Ikkinchidan, ekologik barqaror qurilish tamoyillarini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Energiya tejamkor binolar, yashil hududlar va ekologik muvozanatni saqlash shahar sifatini oshiradi.

Uchinchidan, Samarqand arxitektura-qurilish institutida ilmiy-tadqiqot faoliyatini kuchaytirish va innovatsion loyihalarni ishlab chiqarish bilan bog'lash lozim.

To'rtinchidan, xalqaro hamkorlikni kengaytirish orqali ilg'or shaharsozlik tajribalarini o'rganish va mahalliy sharoitga moslashtirish zarur.

Umuman olganda, mazkur institut tajribasi zamonaviy shaharsozlik tizimini rivojlantirishda muhim ilmiy-amaliy asos bo'lib xizmat qiladi va undan samarali foydalanish kelajakdagi urbanistik loyihalarning sifatini oshiradi ^[7, 18b].

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abulqosimova D.A. O'zbekistonda oliy ta'lim sohasini rivojlantirish bo'yicha davlat siyosatining mohiyati (1991-2021 yy.). ISSN 2181-7286. 3/2025. Таълим тизимида ижтимоий-гуманитар фанлар.
2. Abulqosimova D.A. Political and Philosophical Views of Medieval Eastern Thinkers and Their Influence on Modern Political Thought. // Best Journal Of Innovation In Science, Research And Development. www.bjisrd.com. ISSN: 2835-3579. Volume 4, Issue 3, 2025.
3. Abulqosimova D.A. Samarqand davlat tibbiyot universiteti talabalarining so'nggi yillardagi erishgan yutuqlari. //Transforming Education Through Scientific Discovery. Vol. 1, No. 1, 2025.
4. Abulqosimova D.A. National Liberation Movements and Their Impact on State-Building Processes at the Beginning of the 20th Century. AMERICAN Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education. Volume 3, Issue 3, 2025. ISSN (E): 2993-2769.
5. Abulqosimova D.A. Samarqand davlat universitetining xalqaro hamkorlik aloqalari. Vol. 23, No. 1 (2025): Yangi O'zbekiston taraqqiyotida tadqiqotlarning o'rni va rivojlanish omillari konferensiyasi (2025-08-30), 104-106-betlar.
6. Abulqosimova D.A. Samarqand davlat universitetida o'quv-tarbiyaviy ishlar. // Муғаллим ҳам ўзликсиз билимлендириў. Ilmiy-metodik jurnal. 2025, 3/3-son.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(4)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.